

Posudok habilitačnej práce s názvom Aktuálna situácia osôb so zdravotným postihnutím v procese integrácie a inklúzie vo vybraných oblastiach ich života na Slovensku

Autor: PhDr. František Radi, PhD.

Oponent: prof. Ing. Mgr. Libuša Radková PhD.

Odbor: Sociálna práca

Aktuálnosť témy a ciele práce:

Napriek tomu, že sa v procese inklúzie hendikepovaných na Slovensku nastal už za ostatné desaťročia výrazný posun, stále sa vynárajú nové zistenia alebo nedostatky vychádzajúce z praxe. Ako príklad môžeme uviesť absenciu sociálnych pracovníkov na školách, ťažkú uplatniteľnosť na otvorenom trhu práce, nedostatočnú sieť sociálnych služieb, či zdĺhavý proces pri vybavovaní žiadostí o kompenzácie.

Autor v práci poukazuje na fakt, že napriek tomu, že žijeme vo vysoko rozvinutej časti sveta, stále existuje medzi nami skupina osôb, ktoré síce majú rovnaké základné potreby, túžby a predstavy a práva, ako má väčšina populácie, jednako tieto ich potreby im nie je umožnené v plnej miere naplniť, pretože spoločnosť stále nedokáže dostatočne adekvátne reagovať na výzvy, vyplývajúce z ich zdravotného znevýhodnenia.

Preto prácu považujeme v jej predkladanej podobe za vysoko aktuálnu. Poskytuje komplexný pohľad na zvolenú problematiku, v takejto ucelenej podobe zatiaľ u nás nepublikovaný.

Obsah a forma práce:

Predkladaná práca má teoretické zameranie. Jej rozsah je 188 strán a obsahuje aj 2 prílohy. Pozostáva z 5 kapitol a príslušných podkapitol.

Autor sa v úvodnej časti práce venoval základným pojmom ako je zdravie, choroba, porucha, defekt. Vymedzil rozdiel medzi zdravotným postihnutím, ohrozeným a oslabením. Ďalej rozoberá legislatívu, ktorá definuje, kto je považovaný za invalidného a kto za osobu s ťažkým zdravotným postihnutím. Uvádza právne pramene viažuce sa k vzdelávaniu detí a

žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, zamestnávaniu hendikepovaných. Neopomenul ani na významné dokumenty ako je Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, Stratégiu v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 a Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030.

Následne autor podrobne diferencuje jednotlivé kategórie zdravotného postihnutia ako je telesné, mentálne, zmyslové postihnutie, duševné poruchy, civilizačné ochorenia a prináša tak ucelený koncept. Upriamil pozornosť na modely zdravotného postihnutia a ich aspekty.

V 2. kapitole autor analyzuje, čo je integrácia a inklúzia. Dospel k zisteniu, že najbližšou oblasťou o ktorej môžeme hovoriť ako o inkluzívnej, je oblasť vzdelávania, ktorá má ale tiež svoje medzery ako napríklad nedostatočné sieťovanie a koordinačnú činnosť medzi pedagogickými a odbornými zamestnancami, rodičmi, sociálnymi pracovníkmi, organizáciami v miestnej komunite a ďalšími intervenujúcimi subjektmi; nepostačujúci výkon supervízie pedagogických a odborných zamestnancov; slabú osvetovú činnosť.

Autor ďalej sústreďuje pozornosť na kvalitu života osôb so zdravotným postihnutím, kde poukázal aj na realizovaný výskum. Zdôrazňuje, že nezávislý spôsob života je realizovateľný i prostredníctvom peňažných príspevkov na kompenzáciu a poskytovaním služieb ako je podporované bývanie, denný stacionár, rehabilitačné stredisko.

Rovnako ako v iných oblastiach sociálnej práce, aj pri práci s osobami s postihnutím existujú etické dilemy a otázky, ktorým sa venuje v závere kapitoly a uviedol k tomu zrealizovaný výskum.

V nosnej 3. kapitole sa zaoberá otázkami integrácie a inklúzie v životných etapách ľudí so zdravotným postihnutím. Analyzuje predprimárne, primárne, sekundárne a terciárne vzdelávanie. Poukazuje na to, ako zlé vplýva na zdravie hendikepovaných nemožnosť zamestnať sa, ako aj strata zamestnania. Aj tu uviedol svoj skôr realizovaný výskum, kde sleduje, ako vnímajú občania so zdravotným postihnutím aktívne opatrenia trhu práce a zároveň poukázal na problematiku ich dlhodobej nezamestnanosti a nízkej miery uplatnenia na trhu práce. Jednou z ciest ako etablovať osoby so zdravotným hendikepom na otvorený trh práce, je aj využívanie agentúr podporovaného zamestnávania. Autor rozpracoval ich činnosť a prácu s klientom.

Ďalšiu časť práce venuje otázkam partnerstva, sexuality, zakladania si rodiny a výchove potomkov. Rozobral mýty, ktoré sa spájajú s ľuďmi s mentálnym postihnutím. V oblasti poradenstva osôb so zdravotným postihnutím sa venuje najmä sociálno-právnemu poradenstvu, kariérnemu poradenstvu. Autor zdôrazňuje význam sociálnej rehabilitácie pre túto skupinu osôb.

Oceňujeme, že za významnú oblasť problematiky považuje autor aj otázky viery v Boha, prostredníctvom ktorej mnohí ľudia s postihnutím lepšie akceptujú svoj postih, dokonca niektorí nachádzajú v ňom zmysel svojej existencie.

Autor v závere práce navrhuje konkrétne odporúčania do praxe na základe naštudovanej literatúry, ním realizovaných výskumných šetrení, výskumov iných odborníkov a osobných skúseností.

Práca poskytuje komplexný pohľad na zvolenú problematiku. Oceňujeme najmä osobný vklad autora k jednotlivým analyzovaným oblastiam, jeho pohľad na problematiku podložený osobnými skúsenosťami ako aj komparáciu s príkladmi z praxe a porovnanie so situáciou v niektorých iných krajinách pri konkrétnych analyzovaných oblastiach. Úskalia, ktorými si prechádzajú ľudia s postihnutím, by nemali ostať bez povšimnutia ostatnej verejnosti. K tomu môže táto práca vhodne poslúžiť ako zdroj relevantných informácií. Rovnako považujeme dielo autora za výborné východisko pre ďalšie skúmanie jednotlivých aspektov života ľudí so zdravotným postihnutím odborníkmi z oblasti školstva, zamestnávania, bytovej či rodinnej politiky. Zároveň navrhujeme použiť predkladanú habilitačnú prácu ako komplexnú a ucelenú učebnicu pre študentov sociálnej práce.

Použité zdroje

Pri písaní práce čerpal autor z relevantných zdrojov, ktoré zodpovedajú postupom, ktoré si zvolil. Väčšina zdrojov je z aktuálneho obdobia, aj keď občas používa aj staršie zdroje.

Otázka a pripomienky:

Je nesporné, že v ostatných rokoch už na základných školách pribúda počet detí s rôznymi zdravotnými znevýhodneniami. To znamená, že celkovo sa postupne v spoločnosti

zvyšuje podiel takýchto osôb. Domnievate sa, že sme ako spoločnosť na tento fakt pripravení a na čo najmä by sme sa mali pri riešení zamerať?

Záver:

Práca v plnej miere spĺňa nároky kladené na habilitačné práce. Po jej úspešnom obhájení a splnení ostatných kritérií navrhujeme Vedeckej rade VŠ ZaSP sv. Alžbety priznať jej autorovi, PhDr. Františkovi Radimu, PhD. titul docent v odbore sociálna práca.

Bratislava, 31.5.2021